

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר מרדכי קורנפלד שליט"א

פסחים צו. - בענין ביקור ד' ימים בפסח דורות

1. משנה וגמ' פסחים דף צו., וז"ל, "מתני' מה בין פסח מצרים לפסח דורות פסח מצרים מקחו מבעשור וטעון הזאה באגודת אזוב ועל המשקוף ועל שתי המזוזות ונאכל בחפזון בלילה אחד ופסח דורות נוהג כל שבעה: גמ' מנא לן, דכתיב דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו זה מקחו מבעשור ואין פסח דורות מקחו מבעשור, אלא מעתה והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה הכי נמי זה טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה ואין אחר טעון ביקור והתניא בן בג בג אומר מניין לתמיד שטעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה שנא' תשמרו להקריב לי במועדו ולהלן הוא אומר והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר מה להלן טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה אף כאן טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה, שאני התם דכתיב תשמרו, ופסח דורות נמי הכתיב ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה שיהו כל עבודות חדש זה כזה, אלא ההוא הזה למעוטי פסח שני דכוותיה."

ורש"י שם, וז"ל, "מקחו מבעשור. אומר זה לשם פסח דכתיב בעשור לחדש הזה וגו' (שמות יב): גמ' למשמרת. ביקור שלא יהא בו מום, מבקרין אותו כל ארבעה וכתוב הזה ה"נ דממעטי [פסח דורות וכל] שאר קרבנות: מה להלן כו'. וכי היכי דלדורות בתמיד בעי ביקור ה"ה ודאי לפסח דורות: ופסח דורות נמי כו'. בניחותא: שיהו כל עבודות של חדש הזה כזה. כל פסחי דורות הוקשו זה לזה ומיהו לענין מקחו מבעשור אמעיט מהזה והאי הזה דגבי ביקור דריש ליה למלתא אחריתא כדמפרש ואזיל: אלא הזה. דגבי ביקור למה לי: למעוטי פסח שני. מביקור ארבעה ימים: דכוותיה. דהוי יום אחד כמו פסח מצרים וכי קא ממעט דכוותה ממעט והזה דגבי מקחו מבעשור על כרחיך למעוטי פסח דורות אתא דאילו למעוטי שני לא איצטריך דהא אימעטי מהאי הזה דגבי ביקור ומימעטי מביקור ארבעה ימים וממקח עשור דתרוייהו משתמעי מההוא קרא דלמשמרת משמע ביקור ומקח ואידך הזה ממעט פסח דורות ממקח בעשור אבל מביקור ארבעה ימים לא ממעט ליה אם לא הפרישו מבעשור יבקר שנים ושלושה טלאים מבעשור ובשעת שחיטה יקח א' מהן."

ותוס' שם ד"ה למעוטי, וז"ל, "דפסח דורות מרבינן מועבדת, דליכא (צ"ל וליכא) למימר דהזה דמקחו מבעשור נמי בא למעט פסח שני דאין מקחו מבעשור ולא נמעט פסח דורות דהא לפסח שני לא איצטריך כיון דלא בעי ביקור לא בעי נמי שיהא מקחו מבעשור."

2. רמב"ם פרק י' מהלכות קרבן פסח הלכה ט"ו, וז"ל, "מה בין פסח ראשון לפסח שני הראשון אסור בחמץ בבל יראה ובל ימצא ואינו נשחט על חמץ ואין מוציאין ממנו חוץ לחבורה וטעון הלל באכילתו ומביאין עמו חגיגה ואפשר שיבא בטומאה אם נטמא רוב הקהל טומאת מת כמו שביארנו, אבל פסח שני חמץ ומצה עמו בבית ואינו טעון הלל באכילתו ומוציאין אותו חוץ לחבורתו ואין מביאין עמו חגיגה ואינו בא בטומאה ושניהם דוחין את השבת וטעונין הלל בעשייתן ונאכלין צלי בבית אחד על מצה ומרור ואין מותרין מהן ואין שוברין בהן את העצם, ולמה לא ישוה השני לראשון לכל הדברים מאחר שנאמר ככל חקת הפסח יעשו לפי שפירש בו מקצת חקת הפסח ללמד שאינה שוה לראשון אלא בדברים שנתפרשו בו והן המצות שבגופו והם חקת הפסח,

שכלל זה שנאמר במצרים שילקח הפסח מבעשור ושהוא טעון הגעת דם באגודת אזור למשקוף ולשתי המזוזות ושיאכל בחפזון אין אותן הדברים נוהגות לדורות ולא נעשו אלא בפסח מצרים בלבד.

3. רמב"ם פרק א' מהלכות תמידין ומוספים הלכה ט', וז"ל, "אין פוחתין מששה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים שבמקדש ויהיו מוכנים קודם יום הקרבה בארבעה ימים, ואע"פ שהיו מבקרין אותן מתחילה לא היו שוחטין את התמיד עד שמבקרין אותן שניה קודם שחיטה לאור האבוקות ומשקין אותן מים בכוס של זהב כדי שיהיה נוח להפשט."

4. פירוש המשניות לרמב"ם ערכין פרק ב' משנה ה', וז"ל, "אין פוחתין מששה טלאים המבוקרין בלשכת כו' .-המשנה הזאת היא לבן בג בג ודעתו שהתמיד צריך שיהיה מוכן קודם שחיטתו ארבע ימים ולמדנו זה מפסח מצרים שהיתה משיכתו מבעשור ושחיטתו בי"ד לפי שנאמר בפסח במועדו ונאמר בתמיד תשמרו להקריב לי במועדו."

5. מכילתא פרשת בא מסכת דפסחא פ"ה, וז"ל, "והיה לכם למשמרת, להוציא פסח דורות שפסח מצרים מקחו בעשור ופסח דורות מקחו כל זמן."

6. רש"י שבועות דף י: , וז"ל, "תמידים שלא הוצרכו לצבור. שלקחום ממעות תרומת הלשכה ותנן (ערכין דף יג.) אין פוחתין מששה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים וכשמגיע ר"ח ניסן לא היו מקריבין שוב קרבנות צבור ממעות התרומה של אשתקד כדאמר במסכת ראש השנה (דף ז.) חדש בחדשו חדש והבא קרבן מתרומה חדשה ונמצאו בכל שנה ושנה ארבעה טלאים בלשכת הטלאים ממעות התרומה הישנה והיינו לא הוצרכו לצבור להקריב בשנה שעברה."

תחתיהן, וכן בער"ח כשנטלו ב' הישנים מניחין ב' מתרומה חדשה תחתיהן כדי שבכל יום ויום יהיו ו' טלאים מבוקרין ונמצא שבר"ח ניסן איכא ו' טלאים מבוקרים מתרומה חדשה וכן חוזר חלילה, דהא מר"ח ניסן ואילך בעי תרומה חדשה וגי' ימים קודם דר"ח ליכא למימר להניח מתרומה ישנה כדי שיהו מבוקרים ד' ימים קודם [ד]הא לאחר ד' ימי ביקור הללו אין ראויין להקריב מתרומה ישנה אלא מן חדשה.

מיהו י"ל האי תמידין שלא הוצרכו לצבור ע"ד פירוש רש"י ולא אד' טלאים קאי דא"כ תקשה הא דאמרן דהא הני נלקחין מתרומה חדשה אלא אתמדי יום ל' של אדר לחוד קאי דהוא יום עיבורו של אדר ובע"כ תמדי יום ל' של אדר צריך להפריש ד' ימים קודם לו מספק מתרומה ישנה דלמא מעברין לאדר ועדיין תמדי היום מתרומה ישנה באין כמשי"כ בפ"ק דר"ה בחי' ואם אירע שחסרו לאדר ויום ל' שלו ר"ח ניסן נמצא ב' תמידין להציבור שאינו ראויין להקריבן היום דבעינן תרומה חדשה וליכא."

7. טורי אבן מגילה כט: , וז"ל, "חדש והבא קרבן מתרומה חדשה. בפנים הבאתי הא דתמידין שלא הוצרכו לצבור לפירש"י דהיינו ד' טלאים הנשארים בר"ח ניסן דתנן אין פוחתין מששה טלאים המבוקרים בלשכת הטלאים ונמצא נשארו בר"ח ניסן ד' טלאים שאין ראויין להקריב מהיום מפני שנלקחו מתרומה ישנה.

וק"ל כיון דמר"ח ניסן צריכין תרומה חדשה ל"ל להפסידם בחנם לר"ש דס"ל אין נפדין תמימי, ואפילו לרבנן דס"ל נפדין תמימים טורח זה למה דהא בע"כ הני ד' ימים שמר"ח ואילך תמדי הימים הללו טעונין ביקור ד' ימים קודם להן, ובע"כ תמדי דר"ח ניסן וכן של יום ב' וגי' נקחין קודם להן ד' ימים, וא"כ קודם דר"ח ניסן ג' ימים כשלקחו ב' תמדי היום ונשתתירו עוד ד' טלאים מתרומה הישנה להקריב למחר בערב ר"ח ניסן בע"כ מניחין ב' טלאים מתרומה חדשה ג' ימים קודם ר"ח ניסן לאחר שלקחו ב' תמדי היום ונשאר שם ד' ומצרפין אלו ב' החדשים עם ד' הישנים כדי שיהיה ו' טלאים מבוקרין ולמחר כשנטלו שנים הישנים מניחין מתרומה חדשה ב'